

Гештальт-терапія

Вікторія Котенок

«Усі найкращі речі» за п'єсою Дункана Макміллана
Режисура та адаптація тексту Тамари Трунової
Музичне оформлення Тамари Трунової та Олександра Курія
Відео Антона Кудряшова
Грає Олесь Жураківська
Київський театр драми і комедії на лівому березі Дніпра. 2020

Олесь Жураківська у виставі «Усі найкращі речі». Режисер Тамара Трунова. Київський театр драми і комедії на лівому березі Дніпра.

Уперше столичний глядач ознайомився з п'єсою *Every brilliant thing* сучасного британського драматурга і режисера Дункана Макміллана торік на III Міжнародному фестивалі камерних вистав *AndriyivskyFest*: її показав литовський театр *Kitas kampas* з Вільнюса. Постановка Кирила Глушаєва мала назву «Дивовижні речі», і виконував її майстер імпровізації Мартинас Недзінскас.

П'єсу написано у формі монологу чоловіка, який розповідає про власне життя (від семи і десь до 30 років). Вона досить щемлива, навіть драматична, до того ж, вельми злободенна, адже торкається теми суїциду (за даними ВООЗ 2019 року кожні 40 секунд на планеті стається один випадок суїциду, тобто близько 800 тисяч людей гинуть щороку). Сам автор радить постановникам бути співавторами і максимально адаптувати його твір до часу, країни і конкретної людини, яка гратиме виставу. І зауважує, що виконавцем може бути особа будь-якої статі. А також пропонує викликати по черзі на сцену глядачів, які зіграють батька, директора школи, вчительку з університету і кохану жінку героя.

Литовці обійшлися без особливих експериментів: грає «Дивовижні речі» чоловік, і їхня вистава схожа на дещо монотонну бездієву розповідь (хоч актор максимально намагався пропустити її крізь своє нутро, він майже весь час стояв чи сидів на сцені). Найцікавішими у тій постановці були сюжет й уривки-імпровізації актора з глядачами, реакція і гра яких (у тандемі з Мартинасом Недзінскасом) викликала захоплення, сміх і жваву реакцію публіки. З оформлення на сцені – купа нерухомих картонних коробок (скріплених між собою), два стільці і синтезатор (на якому час від часу грає музикант).

Доказом того, що п'єса Дункана Макміллана може бути не тільки розповіддю, актор просто оповідачем, а сцена – напівпорожнім простором, стала її українська інтерпретація. Тамара Трунова запропонувала її зіграти (а точніше прожити) Олесі Жураківській. Одрразу зауважу, що ця акторка володіє неабиякою акторською харизмою, орга-

нікою, точністю перекладення, умінням із легкістю захоплювати і тримати увагу глядача. Чого варта її життєрадісна й сильна духом Жозефіна з вистави «Корсиканка», яка в останні дні рятує від нудьги імператора Наполеона на острові Святої Єлени (вистава вже 16 років популярна у публіки). Чи добросердечна кухарка Павлина з «Кріпосної», яка стала улюбленицею багатьох телеглядачів (серіал за кількістю переглядів у Польщі очолив рейтинг найпопулярніших).

Вистава «Усі найкращі речі» стала для акторки певним викликом, адже, по-перше, це її перша моновистава, а по-друге, треба було зіграти не героїню, а героя. І ця роль у неї не просто вийшла успішною, Олесь Жураківська на сцені відчувається, ніби риба у воді, – природно, органічно, своєю потужною (світлою й доброю) енергетикою вона заповнила весь камерний простір, обдарувала нею кожного глядача (на прем'єрі у багатьох у залі можна було помітити сяючі усмішки чи сльози на очах). Особливо у сценах-імпровізаціях із публікою, яка їй із задоволенням підігрувала. Після вистави залишилося відчуття відвертої і щирої розмови з найкращою подругою за філіжанкою кави-чаю в улюбленій кав'ярні. А ті, хто коли-небудь зазнав стану, як у героя, відчули справжню гештальт-терапію. Про це свідчить чимало відгуків у соціальних мережах та на сторінках ЗМІ.

Гештальт з німецької означає щось цілісне й повне, відповідно гештальт-психологія керується ідеєю, що не доведені до кінця справи, ситуації, почуття заважають людям комфортно жити, а гештальт-терапія пропонує методи їх завершення. Мама героя з «Усіх найкращих речей» кілька разів за його життя намагалася покінчити життя самогубством: уперше, коли йому було сім років, удруге – 17,

Олеся Жураківська у виставі «Усі найкращі речі».

утрете – близько 30-ти. Хлопчик не міг збагнути причини, тож вигадав гру-рятівницю, аби показати мамі, що в житті багато прекрасного, заради чого варто продовжувати існування. Він почав складати список простих буденних речей, які йому подобаються: морозиво «Каштан», червоний колір, американські гірки, одягати капюшон замість шапки, смугасті речі, добрі люди... І так захопився, що вів його потім усе життя (запах старих книг, примирення після сварки, гамаки, Іван Миколайчук, смачні мандарини, голос Ніни Матвієнко, як хтось забігає в останню хвилину у вагон метро, вінілові платівки, польоти уві сні, закохуватися, провести всю ніч у розмові тощо), сягнувши зрештою мільйона! Цим списком герой намагався відвернути маму від безглузого вчинку, хоча так і не зміг (третья спроба їй, на жаль, вдалася). А насправді ця гра, яка на перший погляд здається дитячою, стала своєрідною терапією для нього самого. Вона рятує саме його від поганих думок: що мама його не любить, що він є причиною її суїциду, що він може повторити її вчинок... Хоча в дорослому віці чоловіку таки довелося звернутися до професіонала, щоб до кінця збагнути себе, свої почуття-думки й повернути кохану дружину. Тобто завершити гештальт і насолоджуватися сьогоднішнім.

Олеся Жураківська наповнила цю історію переліком своїх «найкращих речей», завдяки чому стала близькою українцям різних вікових категорій. Вона не перевтілюється в чоловіка, а лиш умовно грає героя, так, ніби це могло статися з будь-ким, незалежно від статі (на початку вистави попереджає публіку про задум драматурга). За допомо-

гою нехитрої червоної шапки з помпоном, зміни зачіски, пластики і міміки, а також запалу в очах, вона (ніби за помахом чарівної палички) перетворюється спершу в хлопчика, потім – у підлітка, зрештою – у зрілого чоловіка. Акторка існує на сцені ніби у двох вимірах: у деяких сценах кожною клітиною свого тіла проживає історію персонажа, а в інших – ніби збоку, як Олеся Жураківська, спостерігає й аналізує події (жодна реакція глядачів не пройшла повз неї – на кожен вона давала відповідь-імпроризацію). Публіка разом з акторкою ніби проходить терапію із завершення власних справ, проживаючи історію та співпереживаючи герою. Переконана, що чи не кожен другий вийшов із глядацької зали з думкою створити власний список життєствердних речей. Адже вистава залишає по собі післясмак-бажання насолоджуватися кожною миттю життя, не зважаючи ні на кого й ні на що.

Ain't nobody's business if I do / Кому яке діло, що я роблю.

Ain't nobody's business if I do / Нікого не стосується, що я роблю.

Пісня *Ain't nobody's business* групи *Ardis*, яка потрапила до списку «найкращих речей» Олесі Жураківської та її героя, стала оптимістичним лейтмотивом вистави. З візуального і світлового оформлення – різні лампи, люстри й торшери (з прономерованими папірцями), які по чергово освітлюють той чи інший куток темної камерної сцени. Склалося відчуття, що всі події відбуваються наче в голові головного героя (на кшталт американського мультфільму Піта Доктера «Думками наживоріт»), де кожен промінь світла – нова думка, ідея. Вони, наче світлячки або маяки, дають персонажеві надію на порятунок, рятують від підводних рифів-небезпек. На заднику – біле коло, що символізує циклічність життя і транслює мультики, кліпи тощо зі списку улюблених речей. Умовною партнеркою для акторки стала чорна валіза, яку вона обіймає, грає на ній, ніби на піаніно, з якою танцює... Саме з валізи у фіналі висипається купа папірців («усі найкращі речі»), і саме її на поклони завалили квітами глядачі.

– Наша нова вистава – про те, що навряд чи можна когось урятувати, однак, рятуючи когось, можна врятувати самих себе, – зазначає режисерка Тамара Трунова. – Помічаючи незначне, на перший погляд, прекрасне, збудувати для себе такий крихкий, проте такий важливий життєствердний фундамент. Вистава, всупереч твердженням генетиків, ламає парадигму спадковості і говорить про те, що досвід жити – і є самим життям. Це інтерактивний монолог, який порушує чи навіть заперечує межу між сценою і глядацькою залюю, фіксує мить, запах, колір, дотик. Автор тексту зазначає, що цю роль може грати жінка або чоловік будь-якого віку чи раси. Мені здалося, що це має бути не лише професійний актор / акторка, а й людина, здатна відчувати чужий біль, якій не байдуже, і це проявляється у щоденних вчинках. Олеся Жураківська опікується Будинком ветеранів сцени, і я бачу, скільки серця вона щодня віддає іншим людям. Моя величезна повага та щирий уклін її професійності та людяності.